

7b.3-V. Hantering av skatter och subventioner

Kostnadssidan

Att betala skatt innebär en omfördelning av pengar från privat till offentlig sektor. Det handlar alltså inte om en förbrukning av resurser utan endast om en transferering. Transfereringar innebär en utgift för en part och en lika stor inkomst för en annan part, vilket blir ett nollsummespel och påverkar då inte nettoresultatet i en kalkyl. Är skatten dock tänkt att motsvara en extern effekt bör denna värderas separat. Det finns därför anledning att separera skatter i olika grupper enligt följande:

- Fiskala skatter
- Punktskatter
- Internaliserande skatter

Syftet med fiskala skatter är att ge inkomster för att betala de kollektiva nyttigheterna som staten eller kommunen erbjuder. Beskattningen drar in resurser från den privata sektorn för att skapa utrymme för den offentliga sektorns verksamhet och investeringar. Här ingår till exempel moms på varor och tjänster, arbetsgivaravgift och inkomstskatt.

En punktskatt riktas mot konsumtionen av en enskild vara eller tjänst. Ofta har den införts för att påverka beteendet hos konsumenter och/eller företag. Det gäller t.ex. skatter riktade mot alkohol, tobak och energi.

Internaliserande skatter är en typ av punktskatt som införs i syfte att spegla skadekostnaden för en extern effekt. Här inkluderas bl.a. skatt på koldioxid och andra utsläpp.

För projektets kostnader av insatsvaror m.m. rekommenderas att dra av alla eventuella skatter. Men för de internaliserade skatterna ska alltså den externa effekten värderas separat. Vägledning i hur detta görs finns i hjälptext 7b.3-IX om *Värdering av miljö- och klimatpåverkande utsläpp*. Ett räkneexempel för skatter finns i samma avsnitt.

Undantag gäller dock om insatsvaran finns i en bestämd (given) mängd. Normalt kan ett litet miljöprojekt inte antas leda till bristsituationer på insatsvaran i andra delar av ekonomin, men det kan finnas undantag. Ett exempel på detta är om redan sysselsatt arbetskraft med specifik kompetens behövs för projektet. De personer med den kompetens som efterfrågas kan då anses finnas i ett bestämt (givet) antal om alla redan har arbete och ingen ledig arbetskraft finns som kan fylla platserna. Anlitas en sådan person till projektet går samhället miste om den produktion som personen skulle ha utfört på annat håll i ekonomin. Den undanträngda produktionens värde för samhället är i så fall marknadspriset, alltså producentpris plus punktskatter och moms, se även hjälptext 7b.3-VIII om *Arbetskraftskostnader*.

Subventioner kan uppfattas som negativa punktskatter. Om en insatsvara som projektet använder är subventionerad bör subventionen läggas till kostnaden (om kostnaden reducerats med subventionen). Ibland subventioneras investeringskostnaden. Det är fallet för investeringsstödet till solceller. Den reella investeringskostnaden bör beräknas med tillägg av subventionen/stödet. På motsvarande sätt bör en subvention av projektets produktion räknas av från intäkterna (om dessa inkluderar subventionen).

Effektskatter, som tas ut på kapacitet snarare än faktisk produktion, bör inte inkluderas i de samhällsekonomiska kostnaderna.

Nyttosidan

Det rekommenderas att de nyttor som projektet medför värderas inklusive skatter. Detta grundar sig i principen om att nyttor mäts efter betalningsvilja. För marknadsvaror ger marknadspriset information om en köparens minsta betalningsvilja, eftersom en köpare är villig att betala minst det rådande marknadspriset för en vara eller tjänst, alltså inkluderat moms och ev. punktskatter. För icke-marknadsvaror och -tjänster krävs särskilda värderingsmetoder för att uppskatta betalningsviljan, se hjälptext 7b.3-I om *Metoder för monetär värdering av miljöförändringar*.

Dödviktsförluster

Det sätt att behandla skatter som föreslås i detta avsnitt är inte det enda tänkbara. Vissa samhällsekonomiska manualer använder ett begrepp som kallas marginalkostnaden för allmänna medel (*marginal cost of public funds*), som Trafikverket (2016) kallar "skattefaktor". Skattefaktorn används för uppräkningskostnader och övriga infrastrukturkostnader som finansieras genom skatter från statlig eller kommunal budget för att ta hänsyn till de dödviktsförluster som uppstår till följd av skattekillen. Teoretiskt ger angreppssätten samma resultat. Det finns ytterligare ansatser men läsaren hänvisas till Johansson och Kriström (2016, s. 34-44) för en översikt av ett antal olika angreppssätt.

Dönjestudien. I huvudscenariot ersattes bortfallen elproduktion i Dönje med annan elproduktion. Således påverkades vare sig slutanvändningen av el eller skatter. Däremot kan kostnaden för att producera mer el i Dönje (3 öre per kWh) uppfattas som att den innefattar ett momspåslag (25 procent); detsamma gäller inbesparade kostnader om produktionen minskas.

I ett bescenario diskuteras hur kalkylens utfall påverkas om elanvändningen minskar när Dönje producerar mindre (något som kan orsakas av små anpassningar av elpriset). Då blir det ett bortfall av energiskatt samt moms på spotpriset, energiskatten och den rörliga elnätsavgiften.

Referenser

Johansson, P.-O., Kriström, B., 2016. Cost-Benefit Analysis for Project Appraisal. Cambridge University Press, Cambridge, UK.

Tekniskt krävande bok men den innehåller en diskussion om olika sätt på vilka skatter och subventioner kan hanteras (grupperas) i en samhällsekonomisk analys.

Många mer grundläggande böcker i välfärdsekonomi och offentlig ekonomi diskuterar hanteringen av skatter i en samhällsekonomisk bedömning. Två exempel är:

Johansson, P.-O., 1991. An Introduction to Modern Welfare Economics. Cambridge University Press. Cambridge, UK.

Brent, R. J., 2006. Applied Benefit-Cost Analysis. Second Edition. Edward Elgar, Cheltenham.

Trafikverket, 2016. Samhällsekonomiska principer och kalkylvärden för transportsektorn: ASEK 6.0. www.trafikverket.se/ASEK.

Sök på punktskatter. Skatteverket har god information. Här finns skattesatser för bränslen och el: <https://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/skatter/punktskatter/energiskatter/skattesatser.477dbc041438070e0395e96.html>

Subventioner kan vara svårare att hitta.